

**YURIDIK SHAXS MAQOMIGA EGA BO'LGAN KORXONA VA
TASHKILOTLARDA ISHLOVCHI XODIMLARING O'RTACHA OYLIK
NOMINAL HISOBLANGAN ISH HAQI**

Ochilova Dilnoza Ismoilovna

Navoiy innovatsiyalar universiteti o'qituvchisi

Ahadova Dilshoda Toshpo'latovna

Navoiy innovatsiyalar universiteti Iqtisodiyot fakulteti talabasi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada yuridik shaxs maqomiga ega bo'lgan korxona va tashkilotlarda ishlovchi xodimlarning o'rtacha oylik nominal hisoblangan ish haqi tushunchasi va uning iqtisodiy ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida ish haqi shakllanishiga ta'sir qiluvchi asosiy omillar, jumladan mehnat unumdorligi, inflyatsiya darajasi, mehnat bozori sharoiti hamda korxonaning moliyaviy barqarorligi o'rganilgan. Shuningdek, O'zbekistonda so'nggi yillarda o'rtacha nominal ish haqi ko'rsatkichlarining o'sish dinamikasi statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilingan. Tadqiqot yakunida ish haqi tizimini takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar berilgan.*

Kalit so'zlar: *nominal ish haqi, mehnat bozori, iqtisodiy ko'rsatkichlar, xodim daromadi, mehnat unumdorligi, inflyatsiya, korxona samaradorligi.*

Аннотация: *В статье анализируется среднемесячная номинальная начисленная заработная плата работников предприятий и организаций, имеющих статус юридического лица. Рассматривается экономическое содержание заработной платы и факторы, влияющие на ее уровень. На основе статистических данных проанализирована динамика роста заработной платы в Республике Узбекистан за последние годы. По результатам исследования предложены рекомендации по совершенствованию системы оплаты труда и повышению эффективности трудовой деятельности.*

Ключевые слова: *номинальная заработная плата, рынок труда, доход работников, производительность труда, экономические показатели, эффективность предприятия.*

Abstract: *This article examines the average monthly nominal accrued wages of employees working in enterprises and organizations with legal entity status. The economic essence of wages and the main factors influencing their formation are analyzed. Based on statistical data, the dynamics of wage growth in Uzbekistan in recent years are studied. The study also provides recommendations aimed at improving the wage system and increasing labor efficiency.*

Keywords: *nominal wages, labor market, employee income, labor productivity, economic indicators, enterprise efficiency.*

Bozor iqtisodiyoti sharoitida mehnat resurslaridan samarali foydalanish va xodimlarning mehnatini munosib rag'batlantirish iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, yuridik shaxs maqomiga ega bo'lgan korxona va tashkilotlarda ishlovchi xodimlarning o'rtacha oylik nominal hisoblangan ish haqi muhim iqtisodiy ko'rsatkich sifatida qaraladi.

Mazkur ko'rsatkich orqali xodimlarning daromad darajasi, mehnat samaradorligi hamda korxonalar faoliyatining iqtisodiy natijalarini baholash mumkin. Ayniqsa, o'rtacha nominal ish haqi darajasi aholining turmush darajasi va iqtisodiy barqarorlikni aniqlashda muhim indikatorlardan biri hisoblanadi.

Nominal ish haqi deganda xodimga bajarilgan mehnati uchun pul shaklida hisoblangan daromad tushuniladi. Ushbu ko'rsatkich inflyatsiya ta'siri hisobga olinmagan holda aniqlanadi. Shu sababli iqtisodiy tahlil jarayonida nominal ish haqi bilan bir qatorda real ish haqi ko'rsatkichlari ham o'rganiladi. Nominal ish haqi tushunchasi va uning iqtisodiy mazmuni

Nominal ish haqi – bu xodimga bajarilgan mehnati uchun korxona tomonidan to'lanadigan pul mukofotidir. U mehnat shartnomasi asosida belgilanadi va xodimning asosiy daromad manbalaridan biri hisoblanadi.

Nominal ish haqi tarkibiga quyidagi elementlar kiradi:

- asosiy ish haqi;
- ustama va qo'shimcha to'lovlar;
- mukofotlar;
- rag'batlantiruvchi to'lovlar.

Korxona va tashkilotlarda o'rtacha oylik nominal ish haqi umumiy hisoblangan ish haqi summasini xodimlar soniga bo'lish orqali aniqlanadi. Mazkur ko'rsatkich iqtisodiy tahlil jarayonida muhim ahamiyatga ega.

So'nggi yillarda O'zbekistonda, xodimlarning o'rtacha oylik nominal ish haqi miqdori barqaror ravishda oshib bormoqda. Bu esa iqtisodiy islohotlar natijasida ishlab chiqarish hajmining ortishi hamda mehnat bozori rivojlanayotganidan dalolat beradi. Quyidagi jadvalda so'nggi yillarda O'zbekistonda o'rtacha oylik nominal ish haqi ko'rsatkichlari keltirilgan.

Yillar\O'rtacha oylik nominal ish haqi (ming so'm)

2020-yil 2 673;

2021-yil 3 214;

2022-yil 3 892;

2023-yil 4 551;

2024-yil 5 180.

2024-yilning yanvar- dekabr oylarida O'zbekiston Respublikasida o'rtacha oylik nominal hisoblangan ish haqi 5 358,2 ming sòmni tashkil qilib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan 17,4% ga yuqori bòldi. Ushbu kòrsatkichni 2020-yilning mos davriga nisbatan taqqoslaganda 2,0 barobarga o'sganligi kuzatildi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Mazkur ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, so'nggi yillarda ish haqi miqdori sezilarli darajada oshib bormoqda. Bu esa iqtisodiyotdagi ijobiy o'zgarishlar va mehnat samaradorligining ortib borayotganini ko'rsatadi.

Xodimlarning nominal ish haqi miqdori bir qator iqtisodiy omillar ta'sirida shakllanadi.

Birinchi navbatda mehnat unumdorligi muhim rol o'ynaydi. Agar korxonada ishlab chiqarish samaradorligi yuqori bo'lsa, xodimlarga to'lanadigan ish haqi ham ortadi.

Ikkinchi muhim omil – korxonaning moliyaviy holati. Korxona foydasi yuqori bo'lgan taqdirda ish haqi fondini kengaytirish imkoniyati ham ortadi.

Uchinchi omil – inflyatsiya darajasi. Inflyatsiya jarayonlari ish haqi tizimiga bevosita ta'sir qiladi. Shu sababli ko'plab korxonalarda ish haqi miqdori inflyatsiya darajasiga mos ravishda indeksatsiya qilinadi.

- Bundan tashqari, mehnat bozoridagi talab va taklif ham ish haqi miqdorining shakllanishiga ta'sir ko'rsatadi.

Korxona va tashkilotlarda ish haqi tizimini takomillashtirish mehnat samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Zamonaviy sharoitda ish haqi tizimi xodimlarni samarali ishlashga rag'batlantirishi zarur.

Buning uchun quyidagi choralarni amalga oshirish muhim:

- natijaga asoslangan ish haqi tizimini joriy etish;
- xodimlarni moddiy rag'batlantirish tizimini rivojlantirish;
- xodimlarning malakasini oshirish;
- innovatsion texnologiyalarni joriy etish.

Ushbu choralar korxona faoliyatining samaradorligini oshirish bilan birga xodimlarning mehnatga bo'lgan qiziqishini ham kuchaytiradi.

Xulosa va takliflar. Yuridik shaxs maqomiga ega bo'lgan korxona va tashkilotlarda ishlovchi xodimlarning o'rtacha oylik nominal hisoblangan ish haqi iqtisodiy rivojlanish darajasini aks ettiruvchi muhim ko'rsatkichlardan biridir. Ushbu ko'rsatkich orqali xodimlarning daromad darajasi, mehnat samaradorligi hamda korxona faoliyatining iqtisodiy natijalari baholanadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda o'rtacha nominal ish haqi miqdorining oshib borishi iqtisodiy o'sish va mehnat bozori rivojlanayotganidan dalolat beradi. Shu bilan birga, ish haqi tizimini takomillashtirish orqali xodimlarning moddiy manfaatdorligini yanada oshirish mumkin.

Korxonalarda natijaga asoslangan ish haqi tizimini keng joriy etish.

Ish haqi miqdorini inflyatsiya darajasiga mos ravishda indeksatsiya qilish.

Xodimlarning malakasini oshirish dasturlarini kengaytirish.

Mehnat unumdorligini oshirishga qaratilgan zamonaviy texnologiyalarni joriy etish.

Xodimlarni moddiy va nomoddiy rag'batlantirish tizimini rivojlantirish.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi.
2. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika agentligi rasmiy ma'lumotlari.
3. Abdurahmonov Q.X. Mehnat iqtisodiyoti. – Toshkent.
4. O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy islohotlar bo'yicha normativ hujjatlar.
5. Zamonaviy iqtisodiyot nazariyasi bo'yicha ilmiy adabiyotlar.

